

Sygn. akt III U 167/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Anna Kicman

Protokolant st. sekr. sądowy Katarzyna Maziarczyk - Kotwica

po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2015 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy E. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o emeryturę

na skutek odwołania E. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 14 stycznia 2015 r., **znak:** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy E. B. prawo do emerytury, począwszy od 1 grudnia 2014 r.

Sygn. akt III U 167/15

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 30 marca 2015 r.

Decyzją z dnia 14 stycznia 2015 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił wnioskodawcy E. B. prawa do emerytury.

W podstawie prawnej decyzji powołano art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2013, poz. 1440 ze zm.) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

W uzasadnieniu wskazano, że Zakład odmówił przyznania emerytury, ponieważ do dnia 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca nie osiągnął 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Jednocześnie poinformowano, że nie została uznana za udowodnioną praca w gospodarstwie rolnym babci w okresach od 1 lipca 1970 r. do 31 sierpnia 1970 r., od 1 lipca 1971 r. do 31 sierpnia 1971 r., od 1 lipca 1972 r. do 31 sierpnia 1972 r. i od 1 lipca 1973 r. do 31 sierpnia 1973 r., ponieważ w świetle przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników nie można przyjąć, że wnioskodawca wykonywał prace domownika. Przez znaczną część roku przebywał poza gospodarstwem, ponieważ uczęszczał do szkoły średniej w K.,

a gospodarstwo znajdowało się w M., więc odległość nie pozwalała na codzienną pracę w gospodarstwie. Zakład przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 r. okresy składkowe w wymiarze 24 lat i 6 miesięcy, w tym w szczególnych warunkach – 24 lata i 6 miesięcy.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył wnioskodawca E. B., podnosząc, że w spornych okresach pracował fizycznie przy pracach polowych i przy hodowli zwierząt gospodarskich w gospodarstwie rolnym babci.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

W uzasadnieniu organ rentowy podkreślił, że w spornym okresie wnioskodawca uczęszczał do Technikum (...) w K. Zarówno możliwość traktowania okresów prowadzenia gospodarstwa rolnego, jak i pracy w gospodarstwie rolnym jako okresów składkowych w ramach ubezpieczenia pracowniczego powinna być interpretowana i stosowana w sposób restryktywny. Nie sposób przyjąć okresów wakacji jako okresów pracy w gospodarstwie rolnym babci. Zanegować bowiem należy stały charakter tej pracy, który jest jednym z elementów definicji „domownika” rolnika. Praca wnioskodawcy w gospodarstwie mogła mieć co najwyżej charakter zwyczajowej pomocy, wymaganej od dzieci/wnuć jako członków rodziny rolnika. Zatem w ocenie organu rentowego brak było podstaw do uwzględnienia okresu pracy w gospodarstwie rolnym babci w czasie przerw wakacyjnych.

Sąd Okręgowy w Przemyślu ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca E. B., ur. (...), w dniu 19 grudnia 2014 r. złożył wniosek o emeryturę, oświadczając w nim, iż nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Wnioskodawca do wniosku dołączył dokumentację mającą poświadczyć pracę w gospodarstwie rolnym babci K. B., a to: oświadczenie własne w sprawie braku dokumentów wraz z pisemnymi zeznaniami dwóch świadków na okoliczność wykazania, że wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym babci o pow. powyżej 1 ha położonego w M. w okresach od 1 lipca 1970 r. do 31 sierpnia 1970 r., od 1 lipca 1971 r. do 31 sierpnia 1971 r., od 1 lipca 1972 r. do 31 sierpnia 1972 r. i od 1 lipca 1973 r. do 31 sierpnia 1973 r., w podanych okresach mieszkał z rodzicami E. i J. oraz babcią K. w M. 221 (wcześniej dom nosił numer 210), pracował w gospodarstwie rolnym babci, nie posiadał innych źródeł dochodu; zaświadczenia o zameldowaniu z dnia 10 kwietnia 2014 r. i 15 października 2014 r. wydane przez Urząd Gminy J., z których wynikało, że wnioskodawca i jego rodzice byli zameldowani pod adresem M. 221 w spornych okresach.

Wnioskodawca przedłożył w ZUS również: świadectwo dojrzałości technikum zawodowego, z którego wynika, że wnioskodawca ukończył naukę w Technikum (...) w K.

o pięcioletnim okresie nauczania w dniu 5 czerwca 1974 r.; świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 4 grudnia 2014 r. wydane przez (...) S.A. Oddział w W. – Usługi Zakład (...) w K., z którego wynika, że wnioskodawca był zatrudniony w jednostkach organizacyjnych (...) w okresie od 1 lipca 1974 r. do 31 grudnia 2008 r., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a praca ta wykonywana była w warunkach szczególnych; zaświadczenie z dnia 13 lutego 2014 r. wydane przez S. P. w J.,

z którego wynika, że K. B. w okresie od 1970 do 1973 i od 1973 r. do 3 sierpnia 1976 r. była właścicielem lub władającą gruntem

o powierzchni 1,3874 ha, a od 1973 r. – 1,39 ha.

Na podstawie całości zgromadzonej w aktach organu rentowego dokumentacji, ZUS wydał zaskarżoną decyzję z dnia 14 stycznia 2015 r., którą odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury, ponieważ do dnia 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca nie osiągnął 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

Dowód: dokumentacja zawarta w aktach emerytalnych wnioskodawcy.

Ponadto Sąd ustalił, że babcia wnioskodawcy K. B. posiadała gospodarstwo rolne o powierzchni 1,39 ha położone w M.. W gospodarstwie tym uprawiano ziemniaki, buraki, zboża, warzywa i hodowano krowy, konia, świnie, kury, kaczki.

W gospodarstwie pracowała babcia i rodzice wnioskodawcy, z tym że ojciec pracował zawodowo na kolei, a pomagał również starszy brat wnioskodawcy, który w tym okresie ciężko zachorował i w rezultacie zmarł.

Wnioskodawca pomagał w pracy na tym gospodarstwie od wczesnych lat dziecięcych. W 1969 r. wnioskodawca podjął naukę w Technikum (...)w K. i w tym czasie mieszkał w internacie. Świadectwa ukończenia danej klasy wnioskodawca odbierał 20 czerwca 1970 r. – pierwszej klasy, 23 czerwca 1971 r. - drugiej klasy, 24 czerwca 1972 r. - trzeciej klasy, 20 czerwca 1973 r. - czwartej klasy, i poczynając już od następnego dnia wnioskodawca przez cały okres wakacji pomagał rodzicom w pracy w gospodarstwie rolnym. Pomagał w pracach polowych, przy sianokosach, pielęgnacji i wykopkach buraków, ziemniaków, przy żniwach, a później w zagrodzie – przy obrządki bydła. Pracował w tym gospodarstwie codziennie od rana do wieczora.

Z okresu pracy w gospodarstwie rolnym w czasie wakacji wyłączyć należy okres 14 dni (po pierwszej lub drugiej klasie), gdyż wnioskodawca pojechał i uczestniczył w obozie sportowym w N., organizowanym przez szkołę.

Ostatni rok nauki w szkole wnioskodawca ukończył z dniem 10 czerwca 1974 r., a od dnia 1 lipca 1974 r. podjął pracę w (...).

Dowód: dokumentacja nadesłana przez Zespół Szkół Nr (...) (...) w K. – k. 24-26, świadectwo dojrzałości Technikum Zawodowego zalegające w aktach organu rentowego, zeznania świadka Z. M., zeznania świadka J. B., przesłuchanie wnioskodawcy.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego oraz w ramach toczącego się w sprawie sądowego postępowania dowodowego, których domniemanie prawdziwości wynika z art. 244 i nast. k.p.c., a ponadto ich wiarygodność nie została obalona przez żadną ze stron.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadków Z. M. i J. B. oraz wnioskodawcy E. B., jako spójne, logiczne, wzajemnie się uzupełniające. Wynika z nich jednoznacznie, na czym polegała praca w gospodarstwie rolnym babci wnioskodawcy, co należało do obowiązków wnioskodawcy w ramach prowadzenia tego gospodarstwa, a także, w jakich okresach i w jakim wymiarze pracował on w tym gospodarstwie. Ustalając natomiast okres, w jakim wnioskodawca w trakcie wakacji pracował w gospodarstwie rolnym babci, Sąd przyjął, jako początek wakacji dzień następny po odbiorze przez wnioskodawcę świadectwa ukończenia danej klasy technikum, przy czym dzień odbioru świadectwa wykazany został w arkuszu ocen sprawowania i postępów w nauce ucznia szkoły zawodowej nadesłanym przez Zespół Szkół Nr (...) Komunikacyjnego w K., zaś jako koniec okresu pracy w danym roku – ostatni dzień wakacji, mając na uwadze fakt, iż każdy kolejny rok szkolny rozpoczyna się z dniem 1 września.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy E. B. należy uznać za uzasadnione.

Na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2 art. 184).

Zgodnie z art. 32 ust. 1 powołanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3.

Przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się: okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (art. 32 ust. 1a pkt 1).

Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2).

Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (ust. 4 art. 32).

Przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) - pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach określonych w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeśli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Ponadto według § 2 ust. 1 cyt. rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

W myśl § 3 powołanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej "wymaganym okresem zatrudnienia", uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia.

Bezspornym jest, iż wnioskodawca E. B. w dniu(...) r. ukończył 60 lat, nie jest członkiem OFE, a nadto wykazał na dzień 1 stycznia 1999 r. wymagany okres zatrudnienia w warunkach szczególnych wynoszący co najmniej 15 lat.

Zakład przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 r. okresy składkowe – 24 lata i 6 miesięcy, w tym w szczególnych warunkach – 24 lata i 6 miesięcy.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że zaskarżona decyzja ZUS jest błędna. Organ rentowy nie uwzględnił bowiem wnioskodawcy, jako okresów uzupełniających, okresów pracy w gospodarstwie rolnym babci w czasie wakacji.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy daje natomiast podstawy do przyjęcia, że wnioskodawca E. B. w okresach wakacyjnych

w trakcie nauki w Technikum (...)

w K. pomagał babci w pracy na gospodarstwie rolnym, tak jak domownik. Praca ta miała charakter stały i świadczona była w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U.

z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) przy ustalaniu prawa do emerytury

oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe: przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Należy podkreślić, że przy ustalaniu prawa do świadczenia,

o zaliczeniu okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed objęcia rolników obowiązkiem opłacania składek na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tj. przed dniem 1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: po pierwsze - wykonywanie czynności rolniczych

w sposób stały, gotowość do podjęcia pracy rolniczej, po drugie - czynności

te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie (wyroki Sądu Najwyższego

z dnia 3 lipca 2001 r., II UKN 466/00 - 2003 r., Nr 7, poz. 186 oraz z 10 maja 2000 r., II UKN 535/99 - OSNP z 2001 r. Nr 21, poz. 650).

Sąd w wyniku przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego zaliczył wnioskodawcy do pracy w gospodarstwie rolnym rodziców okresy: od 21 czerwca 1970 r., tj. od ukończenia pierwszej klasy do 31 sierpnia 1970 r. (w wymiarze 2 miesiące i 10 dni), od 24 czerwca 1971 r., tj. od ukończenia drugiej klasy do 31 sierpnia 1971 r. (w wymiarze 2 miesiące i 5 dni), od 25 czerwca 1972 r. do 31 sierpnia 1972 r. (w wymiarze 2 miesiące i 5 dni), od 21 czerwca 1973 r. do 31 sierpnia 1973 r. (w wymiarze 2 miesiące i 5 dni),

w łącznym wymiarze 8 miesięcy i 25 dni. Od tego okresu odjąć należy 14 dni (z zeznań wnioskodawcy wynika, że w okresie wakacji jeden raz uczestniczył przez okres 14 dni w obozie sportowym), a zatem okres pracy

w gospodarstwie rolnym babci wyniósł 10 miesięcy i 11 dni.

Sąd, ustalając okres wakacyjny w danym roku szkolnym, będący jednocześnie początkiem rozpoczęcia pracy w gospodarstwie rolnym babci przyjął, iż rozpoczyna się on od następnego dnia po odbiorze przez wnioskodawcę

świadectwa ukończenia danej klasy technikum, przy czym dzień odbioru świadectwa wykazany został w arkuszu ocen sprawowania

i postępów w nauce ucznia szkoły zawodowej nadesłanym przez Zespół Szkół Nr (...) Komunikacyjnego w K., natomiast koniec okresu wakacyjnego to ostatni dzień wakacji, mając na uwadze fakt, iż każdy kolejny rok szkolny rozpoczyna się z dniem 1 września.

Wskazać należy, iż Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00 (OSNP 2002/16/394, OSNP-wkl. 2001/9/6) stwierdził, że przy ustaleniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także w czasie wakacji szkolnych (art. 10 ust. 3 w związku z art. 6 ust. 2 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz. U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.).

Stanowisko to zostało potwierdzone również w orzecznictwie sądów apelacyjnych: w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 31 sierpnia 2006 r., III AUa 397/06, LEX nr 253467 zgodnie, z którym jeżeli praca w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczona była przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, to przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się ten okres także, gdy przypadał w czasie wakacji szkolnych (art. 10 ust. 3 w związku z art. 6 ust. 2 lit. a ustawy o emeryturach i rentach); w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 sierpnia 2012 r., III AUa 59/12, LEX nr 1217735 zgodnie, z którym praca w gospodarstwie rolnym domownika musi mieć charakter stały i wymiar czasu odpowiadający co najmniej 1/2 etatu pracowniczego. Nie sprzeciwia się zaliczeniu takiej pracy fakt równoległej nauki, jeśli okoliczności faktyczne wskazują na potrzebę pomocy domownika w gospodarstwie i na realną możliwość pogodzenia pracy w gospodarstwie z nauką, nawet okresowo, od wiosny do jesieni; w wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 12 września 2012 r., III AUa 696/12, LEX nr 1220546 zgodnie, z którym przy ustaleniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także w czasie wakacji szkolnych - art. 10 ust. 3 w związku z art. 6 ust. 2 lit. a u.e.r.f.u.s.

W ocenie Sądu wnioskodawca spełnił wszystkie przesłanki wynikające z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w związku z czym ww. okres pracy w gospodarstwie rolnym babci należy mu zaliczyć do ogólnego stażu pracy przypadającego przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Wobec powyższego wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazał ponad 25 lat pracy ogółem, a tym samym spełnił wszystkie przesłanki niezbędne do przyznania mu prawa do emerytury w świetle powołanych przepisów.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym ogłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z powołanymi wyżej przepisami prawa orzeczono, jak w sentencji wyroku.